

ÇORUM-RESULOĞLU ESKİ TUNÇ ÇAĞI MEZARLIĞI'NDA KUMAŞ KULLANIMINA İLİŞKİN YENİ BULGULAR

Özlem TÜTÜNCÜLER

Anahtar Kelimeler: Anadolu • Eski Tunç Çağı • Resuloğlu • Küp • Maden • Kumaş
Keywords: Anatolia • Early Bronze Age • Resuloglu • Pithos • Metal • Fabric

Abstract

Within the Resuloğlu Early Bronze Age (last quarter of the 3rd Millennium BC) extramural cemetery located to the north west of Resuloğlu Village of Uğurludağ Town of Çorum Province, fabric pieces have been determined on various metal burial gifts of the pithoi and stone-cist graves, discovered during 2004 and 2005 excavation seasons. The oldest samples of fabrics used in Anatolia have been discovered in excavations of Çayönü, Çatalhöyük, Kuruçay and Alışar and those samples, which have been dated back to Early Bronze Age, have been known from the excavations in İkiztepe, Tekeköy, Alaca Höyük and Oymağaç. Samples discovered in the Resuloğlu Cemetery, make new contributions to our knowledge on fabric use in this age. It's a well-known fact that the most important data of the fabrics of later periods have been documented during Acmhöyük excavations for Assyrian Trade Colonies Period and during Ortaköy excavations for Hittite Period. These fabric pieces belonging to various locations and periods have been discovered in the fused form of slagged or "pseudomorfe" in the places where a fire took place over bone tools, skeletons and especially over the metal artifacts which had been placed as burial gifts in the graves. Residues and traces of fabrics over the metal burial gifts found in Resuloğlu, make contributions to discovering technique of weaving and use of the woven fabric of the last quarter of Early Bronze Age. Analyses have been made on a small detached piece by using new techniques. It was determined that the fabric had been woven of linen threads and dyed. Weaving technique of the fabric found on the piece, indicates that fibers spun with spindle-whorls old style spindles, have been woven into plain fabric "cloth" over warp-weighted looms. These types of fabrics used for daily activities have been determined to have been used also in wrapping the metal weapons presented as burial gifts in the graves.

Özet

Çorum İli Uğurludağ İlçesi Resuloğlu Köyü'nün kuzeybatısında bulunan Resuloğlu Eski Tunç Çağı (M.Ö. 3. Binin son çeyreği) Ekstramural Mezarlık Alanında, 2004 ve 2005 kazı mevsiminde açığa çıkarılan küp ve taş sandık mezarlara ait, çeşitli tipte madeni mezar hediyeleri üzerinde kumaş parçaları tespit edilmiştir. Anadolu'da kumaş kullanımına ilişkin bilinen en eski örnekler Çayönü, Çatalhöyük, Kuruçay ve Alışar kazılarında açığa çıkarılmıştır. Eski Tunç Çağı'na tarihlenen örnekler ise İkiztepe, Tekeköy, Alaca Höyük ve Oymağaç'tan bilinmekteydi. Resuloğlu mezarlığında tes-

pit edilen örnekler, bu döneme ait kumaş kullanımını konusunda yeni katkılar sağlamaktadır. Daha sonraki dönemin dokuma sanatına ait en önemli arkeolojik verilerin Asur Ticaret Kolonileri Çağı'nda Achemhöyük ve Hitit Dönemi'nde Ortaköy kazılarında belgelendiği bilinmektedir. Çeşitli dönemlere ve yerleşimlere ait bu kumaş parçaları, yangın geçirmiş alanlarda, kemik aletlerle iskeletler üzerinde ve özellikle mezarlara ölü hediyesi olarak konulan madeni eserler üzerinde, cürufişmiş ya da "yalancı oluşum" şeklinde, kaynaşmış durumda saptanmıştır. Resuloğlu'nda, madeni mezar hediyeleri üzerindeki kumaş kalıntıları ve izleri, Eski Tunç Çağı'nın son çeyreğindeki dokuma tekniğinin ve dokunan kumaşın kullanım alanlarının ortaya konması açısından katkı sağlamaktadır. Kopmuş küçük bir parça üzerinde yeni teknikler kullanılarak analiz yapılmıştır. Kumaşın keten ipleriyle dokunduğu, ayrıca boyandığı tespit edilmiştir. Parçanın ait olduğu kumaşın dokuma tekniği, ağırşaklı iğlerde eğrilen iplerin, ağırlıklı-dikey dokuma tezgâhlarında düz-dokuma "bez" yapıldığını göstermektedir. Gündelik işlerde kullanılan bu tip dokumaların, mezarlara ölü hediyesi olarak konulan madeni silahları sarmakta da kullanıldığı belirlenmiştir.

Resuloğlu'nun Konumu ve Mezarlık Alanı

1998 yılında, Çorum Bölgesi'nde Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi Anabilim Dalı Öğretim üyelerinden Doç. Dr. Tunç Sipahi ve Doç. Dr. Tayfun Yıldırım tarafından gerçekleştirilen yüzey araştırmalarında, M.Ö. 3. Binin son çeyreğine tarihlendirilen bir yerleşim yeri dışı mezarlık alanı keşfedilmiştir¹. Mezarlık alanındaki kazılar 2003 yılından bu yana Çorum Müzesi Müdürlüğü tarafından Doç. Dr. Tayfun Yıldırım'ın² bilimsel başkanlığında sürdürülmektedir. Mezarlık alanı, Uğurludağ ilçesi'ne bağlı Resuloğlu (Kaleboynu) Köyü'nün kuş uçuşu 900 m kuzeybatısında, Araçlar (Keseli Pınar) mevki olarak adlandırılan yüksek bir sırt üzerindedir. Sırtın hemen güneydoğu, kuzey ve kuzeybatısında yer alan üç höyük, yüzey seramiğine göre mezarların ait olduğu yerleşimleri oluşturmaktadır³. Hatti kültür

bölgesinde yer alan Resuloğlu, güneyindeki Delice Çayı vadisine ve kuzeybatısındaki Kızılırmak'a uzanan yollara hâkim bir noktada, çevredeki önemli Eski Tunç Çağı yerleşimlerinin varlığına işaret etmektedir (Harita 1).

Mezarlık alanı güneydoğu ve kuzeybatı höyüklerinin arasında, kuzeyden güneye doğru alçalan eğimli bir arazide yer almaktadır. Arazinin topografyasına bağlı olarak mezarların toprak seviyesinden itibaren derinlikleri 130 cm ile 220 cm arasında değişmektedir. Mezarların bir kısmı yassı andezit veya kalker bloklardan yapılmış taş sandık mezar tipinde, diğerleri küp ve çömlek mezar şeklindedir⁴ (Res. 1). Yetişkinler çoğunlukla küp ve taş sandık mezarlara, çocuklar orta boydaki küp mezarlara, bebekler ve yeni doğanlar çömlek mezarlara gömülmüştür. İskeletlerin büyük çoğunluğu mezarlara hoker ya da nim-hoker tarzda yerleştirilmiştir⁵. Mezarlarda tam bir yön birliğinden söz edilmemekle birlikte, bir kısmının doğu-batı ya da güneydoğu-kuzeybatı yönünde yerleştirildikleri anlaşılmaktadır. Resuloğlu sakinlerinin ölümden sonrasına ait inanç-

¹ Sipahi – Yıldırım 2000, 31-34.

² Doç. Dr. Tayfun Yıldırım'a, ekibinde ve bu malzeme üzerinde çalışma fırsatı verdiği için teşekkürlerimi sunarım.

³ Yıldırım 2006, 1.

⁴ Yıldırım 2005, 172-174.

⁵ Yıldırım 2006, 6-7.

larını ortaya koyan ve çoğunluğunu günlük işlerde kullanılan eşyaların oluşturduğu ölü hediyeleri, pişmiş topraktan ve madendendir. Bunlarla birlikte taş, akik, uzonit, frit ve fayanstan yapılmış süs eşyaları ele geçmiştir⁶. Ölü hediyeleri çoğunlukla mezarların içine, nadir olarak mezar dışına, kapak taşlarının hemen yanına bırakılmıştır. Bazı mezarların kapak taşlarının yanına bırakılan sığır başı ve ayaklarının, ölü yemeği ile ilgili uygulama olduğu anlaşılmaktadır⁷.

Ölü hediyelerinin bir kısmını oluşturan monokrom, el yapımı seramik, Kızılırmak ile Yeşilirmak arasındaki sahada M.Ö. 3. Binin son çeyreğinde yaygın bir şekilde kullanılan örneklerden farksızdır⁸.

Madeni ölü hediyelerinin büyük çoğunluğu, Orta Anadolu'nun kuzeyinde, Eski Tunç Çağı'nın sonlarına tarihlendirilen, yerleşim yeri içi ve dışı mezarlıklarda bulunanların tam paralelleridir⁹. Mezarlarda ele geçen madeni eşyaların çoğunluğunu silah, kap kacak ve süs eşyası oluşturmaktadır. M.28 ve M.108 no.lu mezarlara bırakılan bronzdan yapılmış kap kacak, silah ve süs eşyaları üzerinde kumaş izleri ve kalıntıları tespit edilmiştir (Res. 2). Bunlar arasından, M.28 no.lu taş sandık mezara ait ölü hediyeleri içersinde yer alan bronz bir hançer üzerindeki, kısmen korunmuş kumaş kalıntısından kopan küçük bir parçanın incelemesi yapılmıştır (Res. 3).

M.28 no.lu Mezar

M.28 no.lu taş sandık mezar, 2003 yılı kazı mevsiminde, B alanında açığa çıkarılmıştır (Res. 4). Mezar, bir sonraki seviyeye ait M.26 no.lu küp mezarın tam altındadır. M.26 no.lu mezar küpü, M.28 no.lu taş sandık mezarın kapağı açılarak, içine eğimli bir şekilde yerleştirilmiştir. Dolayısıyla, üst üste gömü işlemi sırasında taş sandık mezara konulmuş yetişkinin belden aşağısına ait kemikleri *pelvis*, *femur*, mezar dışına çıkartılmıştır. Mezarın güney duvarının bitişiğinde aynı iskeletin ayak kemiği *tibia* ele geçmiştir. 155 x 88 cm ölçüsündeki taş sandık mezarın taban derinliği 45 cm'dir. Yüzükoyun yatırılmış iskeletin başı doğu, ayakları batı yönünde uzatılmıştır. İskeletin yüzü kuzeye dönüktür. İskelet yetişkin bir erkeğe aittir. Kafatasının bir bölümü kısmen ezilmiştir. Boyun omurları *cervical vertebra*, köprücük kemikleri *clavicle*, kaburgaların bir kısmı, sol üst kol *humerus*, sol *ulna* ve *radius*, sol bilek kemikleri *scaphoid*, el tarak kemikleri *metacarpale*, parmak kemikleri *phalange* ve sol ayak kemikleri *tibia* ve *fibula* sağlamdır.

İskeletin sol kürek kemiği üzerinde bronzdan iri bir iğne, kol hizasında kuzey duvara yakın bir yerde mezar tabanının üzerinde sap delikli bir balta ve üzerinde kumaş parçası bulunan bir hançer ele geçmiştir. Bunlardan başka iskeletin başının hemen güneydoğusuna kırmızı astarlı bir vazo ile siyah astarlı bir fincan bırakılmıştır. Ayrıca iskeletin sırt kısmına yaslanmış kurşundan bir vazo ile özel suretle bükülmüş metal bir tava açığa çıkarılmıştır. Metal tavanın üzerinde de kumaş izleri gözlenmektedir. İskeletin boynunda fayans ve fritten yapılmış kolye taneleri ele geçmiştir.

⁶ Yıldırım – Ediz 2005, 195; Yıldırım – Ediz 2006, 58-59.

⁷ Yıldırım 2005, 172.

⁸ Yıldırım 2006, 8.

⁹ Yıldırım 2005, 172; Yıldırım 2006, 8, 10, dn. 25. Madeni ölü hediyelerinin paralelleri Alaca Höyük, Kalınkaya, Eskişehir, Yenihayat, Oymağaç ve Balıbağ kazılarında açığa çıkarılmıştır.

Hançer Üzerinden Alınan Kumaş Numunesinin Teknik Özellikleri

M.28 no.lu mezara ait hançerin gövdesi üzerinde kenar kısmından, 1.13 (çözgü uzunluğu) x 1 (atkı uzunluğu) cm ölçülerindeki, 0.30 cm'lik kısmı katlı ufak bir parça kavlamıştır. Parça üstünde gerçekleştirilen kimyasal analizde özellikle bakır (% 36), demir (% 0,2698), kurşun (% 0,2016) ve kalay (% 0,0183) birleşimleri ile kumaşın kendi yapısal özelliklerini yitirerek "Yalancı Oluşum" a dönüştüğü belirlenmiştir¹⁰. Kumaş yüzeyi, metal korozyonlaşmasından dolayı metalik yeşil renkte görünmesine karşın, atkı-çözgü iplerinin kesiştiği köşelerde açık kahverengi (bej) seçilebilmektedir. Parçanın kimyasında Molybdenum (% 0,7294) maddesine rastlanması, dokumada kullanılan iplerin kahverengi tonlarda boyandığını ortaya koymaktadır. Kumaş parçasından alınan 1 mm'lik ipliğin elektron mikroskop altında incelenmesi sonucunda bitkisel lif dokusuna sahip olduğu tespit edilmiştir. İplik mikroskop altında birkaç bin defa büyütüldüğünde, dokusunun, keten lifinin karakteristik görüntüsü olan poligon şekli ile eşleştiği belirlenmiştir. Bu sonuç kumaşın keten ipliklerle dokunduğunu göstermektedir¹¹ (Res. 5). Resuloğlu mezarlarına ölü hediyesi olarak bırakılan ağırşaklar, iplerin ağırşaklı iğlerle eğrildiklerini göstermeleri açısından önemlidir¹². İplerin

bükümü S biçimindedir. İpler, iğ sağ yöne döndürülerek eğrilmiştir. İplerin kalınlıkları 1.00 mm- 0.40 mm arasında değişmektedir. İpler, iki sicimin birbirinin etrafında dolandırılmasıyla iki kat bükülmüştür.

Hançer üzerindeki kumaş kalıntısı ve izi, hançerin gövdesini kaplamaktadır. Hançerin bir yüzünde kumaşın üst üste gelmiş olması, silahın sarılarak mezara bırakıldığını ortaya koymaktadır. Bez kumaş, hançerin sap kısmı açıkta bırakılacak şekilde sarılmıştır. Kumaşın atkı ve çözgü kenarları korunmuştur (Res. 6). Özellikle bir kenarı, hançerin gövde ve sapının birleştiği yerde net olarak görülmektedir. Kumaşın kenarından çözgü ipliklerinin ve atkı ipliklerinin ayrımı yapılabilmektedir. Hançerin yüzeyinde 26-44 dokuma sırası sayılabilmektedir. İncelenmek üzere alınan parçada, 11 çözgü ipi, 6 atkı ipi vardır. Çözgü ipi olarak kullanılan iplerin kalınlıkları 1.00 ile 0.60 mm; atkı ipi olarak kullanılan iplerin kalınlıkları 0.90 ile 0.40 mm kalınlıktadır. Buna göre çözgü ipleri atkı iplerinden daha kalındır. Özellikle atkı iplerinde açılma gözlenmektedir. Çözgü ipleri dokuma tezgâhına, uçlarına bağlanan ağırlıklar sayesinde gerdirilerek yerleştirilir. Bundan dolayı çözgü, sıkı eğrilmiş sağlam iplerden oluşmalıdır. Atkı ipleri ise çözgülerin arasından geçirildiğinden çözgü ipi kadar sağlam olmalarına gerek yoktur. Atkıda kullanılan ip çözgüye göre daha gevşek eğrildiğinden zamanla çözülme yapabilmektedir. Atkı yuvası (gözü), çözgülerin tezgâha bir ön bir arka dizimi ile açılmıştır. Bu düzen, bir çözgü

¹⁰ Parça üzerindeki analizler, A.Ü. Jeoloji Mühendisliği Bölümü öğretim görevlilerinden Doç. Dr. Yusuf Kağan Kadioğlu tarafından yapılmıştır. Kendilerine bilimini paylaştığı için minnettarım.

¹¹ Hançer üzerinden kopan parça A.Ü. Başkent Restorasyon ve Konservasyon Meslek Yüksekokulu Araştırma Görevlilerinden Serap Çelik tarafından incelenmiştir. Yardımları için teşekkür ederim.

¹² Ağırşaklar M.41 Küp mezarında; M.62 Küp Mezarında; M.69 taş sandık mezarında (iki adet); M.96 bo-

zulmuş taş sandık mezarında ele geçmiştir. Ayrıca 2005 yılında açığa çıkarılan bir küp mezarın yanına çok sayıda pişmiş toprak ağırlık konulduğu gözlenmiştir.

bir atkı gelecek şekilde dokumada “Bezayağı” olarak adlandırılan düz deseni oluşturmuştur. Dokuma tekniği, kumaşın, bu dönemde bölgede yaygın olarak kullanılan, çözgü ağırlıklı dikey dokuma tezgâhında dokunduğunu göstermektedir. Kumaşın, iplerdeki bozulmaya ve ip kalınlıklarındaki farklılığa rağmen, sıkı ve kaliteli bir şekilde dokunmuş olduğu anlaşılmaktadır. Hançer üzerindeki dokuma dışında, aynı mezarda, iskeletin sırt kısmına dayanmış bir metal tava üzerinde görülen kumaş izleri, ip inceliği ve atkı iplerindeki aralıklı dokuma açısından farklıdır. Buluntu durumundan dolayı tava üzerindeki kumaş izi ölü elbisesine ait olmalıdır. Aynı mezarda bulunan her iki kumaş birbirleriyle karşılaştırıldığında, hançerin sarıldığı kumaşın gündelik işlerde kullanılmak üzere dokunmuş olduğu anlaşılmaktadır. Resuloğlu’ndaki başka bir mezarda¹³ iskeletin üzerinde bulunan boyunluk (tork) ve bilezik üzerindeki kumaş iz ve kalıntıları, M.28 deki hançerin üzerindeki kumaşın dokumasından farklı olup tava üzerindeki izlerle benzerlik göstermektedir. Bu durum, ölü giysisi ya da kefeni ile metallerin sarıldığı kumaşların farklı incelikteki ipler ve dokuma dokusundan kaynaklanan kalite-biçim farklılığını ortaya koymaktadır. Diğer bir deyişle bölge insanı kullanım amacına yönelik olarak farklı kumaşlar dokumuştur.

Anadolu Yerleşimlerinde Ele Geçen Diğer Kumaş Örnekleri ve Karşılaştırma

Anadolu’da, bugüne kadar yapılan arkeolojik kazılar sonucunda, en erken dokuma izlerine Çayönü’nde (M.Ö. 6650-

6350) karaca boynuzundan şekillendirilmiş orak sapı üzerinde rastlanmıştır¹⁴. Dokuma kalitesi iyi olan kumaş ketendir. İzler incelendiğinde kumaşın düz, ince ve seyrek dokunduğu görülmektedir.

Çatalhöyük’te (yak. M.Ö. 5950-5880) çok sayıda eğrilmiş ip, dokunmuş kumaş ele geçmiştir¹⁵. Çatalhöyük Tapınak VI.1’de¹⁶ bulunan sıra dışı bir mezarda beyin, kafatasından çıkarılmış ve yerine ince dokunmuş bir kumaş topağı yerleştirilmiştir. Büyük, tek renkli fitilli dokuma parçası üzerinde bir biye parçasına rastlanmıştır. Üst tabakadaki yapının yangın geçirilmesi sonucunda kumaş kömürleşmiştir. Tapınak VI.A.5’teki gömülerde¹⁷, kumaş şeritler, kumaşa sarılan kemik yığınlarını bağlamak için kullanılmıştır; fitilli dokunmuş yünlü kumaş, bir tapınaktaki gömülerden birinin uzun kemiklerinden birini örtmektedir. Düz, ince dokunmuş bu kumaşın yanı sıra oldukça aralıklı atkıları nedeniyle şal benzeri dokumalar ve düğümlerle balık ağı dokusu oluşturulmuş parçalar da bulunmaktadır. VI.A.25’te¹⁸ gömülü genç bir kadının üzerinde uçlarında ağırlık olarak bakır tüpler sallanan saçaklı bir etek bulunmuştur. İnce dokunmuş kumaş parçalarında, büyük bir teknik ustalık görülür. Bir kumaş parçası dikilerek onarılmıştır. Dikiş oldukça kaba olduğundan dikili kenar açıkça görülmektedir. Çoğunda, kumaş ve benzeri malzemenin iskeletlerin altında korunabilmiş olmasından, iskeletlerin ancak tamamen ya da iyice kuruduktan sonra gömüldüğü anlaşılmaktadır. Kumaş veya hayvan deri-

¹⁴ Özdoğan 1999, Text 55 – Plate 32, Fig. 54.

¹⁵ Mellaart 2003, 170; Büken 2003, 79-86.

¹⁶ Mellaart 2003, 148, 161, Fig. 99.

¹⁷ Mellaart 2003, 156, Fig. 122, 125.

¹⁸ Mellaart 2003, 161-162, 170-171.

¹³ M.108 no.lu mezar.

lerine sarılmış, deri sınımlar veya liflerden üretilmiş iplerle bağlanmış iskeletler platformlarının altına gömülmüştür. Tüm kumaşlar kömürleşmiş olduğundan renklere dair bir iz rastlanamamıştır. Sadece kırılmış birkaç boncuk içinde kırmızı iplik izleri tespit edilebilmiştir¹⁹.

Kuruçay 6A ve 6. yapı katlarındaki (M.Ö. 3620-3350) çömlek mezarlarının birinde, kemiklere yapışık durumda bir kumaş parçası bulunmuştur²⁰. Kumaş parçası ölülerin kumaşa sarılarak gömüldüklerini ortaya koymuştur.

Alışar'da I4.e.x14 no.lu mezarda (M.Ö. 4. Binin sonu) birkaç adet fitilli dokumaya sahip kumaş parçası bulunmuştur²¹. Ölü'nün altına serilen bez mi yoksa kefen mi olduğu konusunda bir yorumda bulunmak şu an için mümkün değildir.

M.Ö. 3. Bine ait, özellikle son yıllarda gerçekleştirilen kazılar neticesinde, Orta Anadolu'nun kuzeyindeki mezarlarda bulunan kumaş parçalarının sayısında artış görülmektedir.

İkiztepe'de (ETÇ II, M.Ö. 2800-2400) Tepe I'de "D" açmasının D-1/IV-10 plankaresine rastlayan kuzey duvarının 22.95 m. yüksekliğinde yer alan, yangın geçirmiş bir yapının bastırılmış toprak tabanı üzerinde toplu bir buluntu grubunda yer alan hançer ile mızrakucu, delici, balta ve maşa biçimli aletin üzerinde dokuma kalıntılarına rastlanmıştır²². Dokumaların bitkisel liflerden olduğu Prof. Dr. Önder Bilgi tarafından ifade edilmiştir.

Tekeköy'de mezarda (M.Ö. 3. Bin) üst kol kemiği (humerus) üzerinde bulunmuş olan kamada seyrek dokunmuş kumaş izi tespit edilmiştir²³. Kumaş izi, kamanın kemik üstünde kalan yüzündedir. İzlerin konumu, ölü'nün kumaşa sarılarak gömüldüğünü göstermektedir.

Alaca Höyük, M.C mezarında²⁴ (M.Ö. 3. Bin son çeyreği²⁵) bakır kama üzerinde dokuma izleri görülmüştür. M.A mezarında²⁶ da dokuma parçasının bulunduğu hafiri tarafından bildirilmiştir.

Oymaağaç'ta çalparalar üzerinde de kumaş izlerinin olduğuna ilişkin bilgi Doç. Dr. Tayfun Yıldırım tarafından verilmiştir.

Kumaş parçaları ve izlerinin yayınlanan resimleri incelendiğinde, ilk örneklerden itibaren fitilli, düz, sık, seyrek dokumaların yapıldığı görülmektedir. İkiztepe'deki kumaş parçalarının dokuması, Resuloğlu'ndaki hançer üzerindeki kumaşın basit ve sık dokumasıyla benzerlik gösterirken; Tekeköy'de kama üzerindeki kumaş izi de Resuloğlu'ndaki tava üzerindeki seyrek ve ince dokuma izi ile benzer niteliktedir. Bu çağa ait elimizde az sayıda örnek bulunmakla birlikte, mezarlarda ele geçen kumaş kalıntıları, ölülere giydirilen giysiler için dokunan kumaşlarla, silahların sarıldığı bezlerin birbirlerinden farklı dokuda dokunduğu hakkında fikir verebilmektedir.

Anadolu'nun M.Ö. 2. Bine tarihlenen kumaş örneklerinden biri Acem-

¹⁹ Mellaart 2003, 171.

²⁰ Duru 1996, 24, Levha 51/1.

²¹ Kendall 1937, 334-335.

²² Bilgi 1994, 237; Bilgi 2001, 4-5, 11-12, Fig. 124.

²³ Kökten ve diğ. 1945, 386.

²⁴ Koşay 1938, 83.

²⁵ Prof. Dr. Tahsin Özgüç tarafından mezarların bulunduğu 5. ve 6. yapı katları aşağı yukarı M.Ö. 2150-2050 veya M.Ö. 2200-2100 tarihlendirilmektedir: Özgüç – Akok 1957, 208-209.

²⁶ Koşay 1938, 79.

höyük'ten²⁷ yangın geçirmiş sarayın bir odasının tabanında (M.Ö. 19-18.yy), diğeri Ortaköy'den²⁸ "B" binasının depo yapısındaki küplerin birisinin omuzunda (M.Ö. 14. yy) ele geçmiştir. Acemhöyük örnekleri küçük parçalar halinde olup beyaz renkte kumaşın bir yüzüne altın iplikle koyu ve açık mavi renkli fayans boncuklar işlenmiştir²⁹. Parçaların işli olması ithal edilmiş pahalı kumaşlardan birine ait olduğunu düşündürmektedir. Ortaköy'deki örnek ise hem keten lifi³⁰ olması hem de dokuma şekli bakımından, Tekeköy'deki kama üzerindeki ize ve Resuloğlu'ndaki tava üzerindeki izle benzerliğinden, Eski Tunç Çağı örneklerinin devamı niteliğindedir.

Anadolu'da daha sonraki döneme ait kumaş kullanımına ilişkin zengin veriler Frigya - Gordion³¹, Lidya - Sardis³² ve Geç Hitit - Kargamış³³ kazılarında da belgelenmektedir.

Sonuç

Resuloğlu Eski Tunç Çağı Mezarlığı'nın 28 no.lu taş sandık mezarında bulunan hançer üzerindeki kumaş parçası göz önüne alındığında, mezarlara konan madeni ölü hediyelerinin bir beze sarılarak ölünün yanına konduğunu söyleyebiliriz. Bu tür bez kumaşlar ölü kıyafetinden daha farklı dokuma yapısına sahiptir. Madeni silahların sarıldığı bezler gündelik hayatta kullanılan düz dokunmuş dokumalardandır. Belki de öteki dünyada sila-

hın aynı sağlamlıkta kullanılabilmesi için silah özenle bir beze sarılıp ölünün yanına bırakılmıştı. İncelediğimiz kumaş örnekleri, M.Ö. 3. Bin yılın son çeyreğinde, bölge insanının keten lifinden eğirdikleri ipleri boyayıp çeşitli amaçlara yönelik olarak kumaşlarını farklı dokularda dokuduklarını ortaya koymaktadır.

Dr. Özlem Tütüncüler
Adnan Menderes Üniversitesi
Fen – Edebiyat Fakültesi
Arkeoloji Bölümü
Aydın / Türkiye
otutunculer@adu.edu.tr

Resim Listesi

Harita 1.

Resuloğlu Mezarlık Alanının haritası. (Doç. Dr. Tayfun Yıldırım'ın fotoğraf arşivinden).

Resim 1.

Resuloğlu Mezarlığı'nın genel görüntüsü. (Doç. Dr. Tayfun Yıldırım'ın fotoğraf arşivinden).

Resim 2.

M.28 ve M.108 nolu mezarlardaki kumaş izli madeni mezar hediyeleri. (Doç. Dr. Tayfun Yıldırım'ın fotoğraf arşivinden).

Resim 3.

M.28 mezarından kumaşa sarılı hançer. (Doç. Dr. Tayfun Yıldırım'ın fotoğraf arşivinden).

Resim 4.

M.28 mezarı ve mezar hediyeleri. (Doç. Dr. Tayfun Yıldırım'ın fotoğraf arşivinden).

Resim 5.

Keten ipinin mikrofotografı.

Resim 6.

Bronz hançerden kopan kumaş parçası.

²⁷ Özgüç 1968, 19.

²⁸ A. Süel 1998, 42; M. Süel 1998, 571, Fig. 19.

²⁹ Özgüç 1968, 21-22.

³⁰ Gültekin 2005, 434, Res. 1-13.

³¹ Bellinger 1962, 5-33; Barnett 1975, 431-432.

³² Barber 1991, 198.

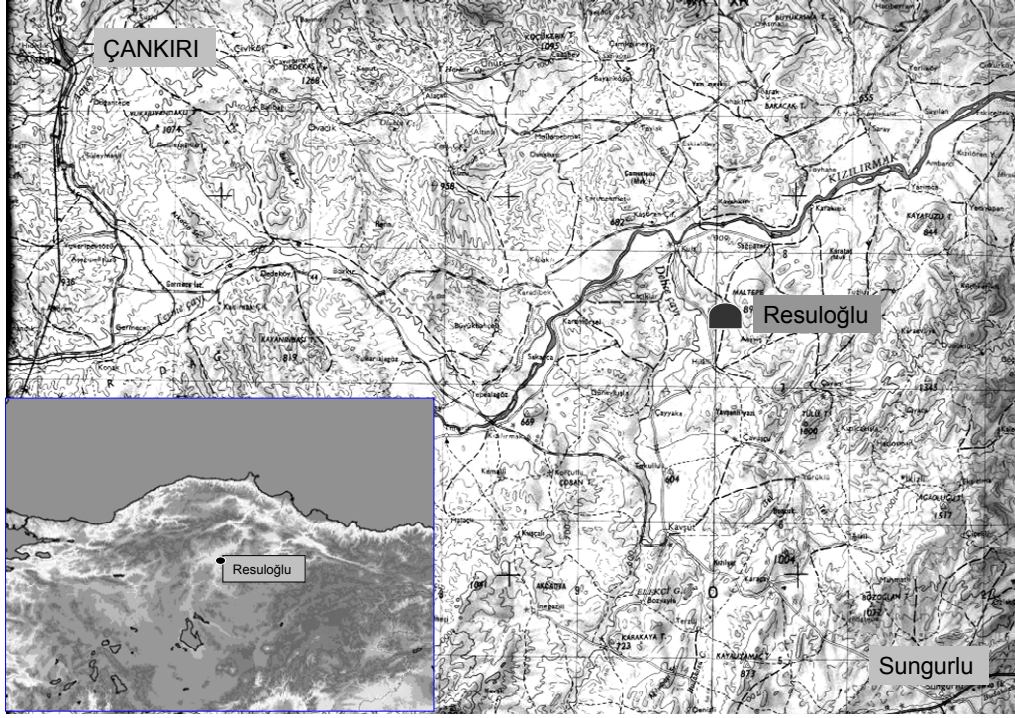
³³ Hogarth ve diğ. 1952, 251-252.

KAYNAKÇA

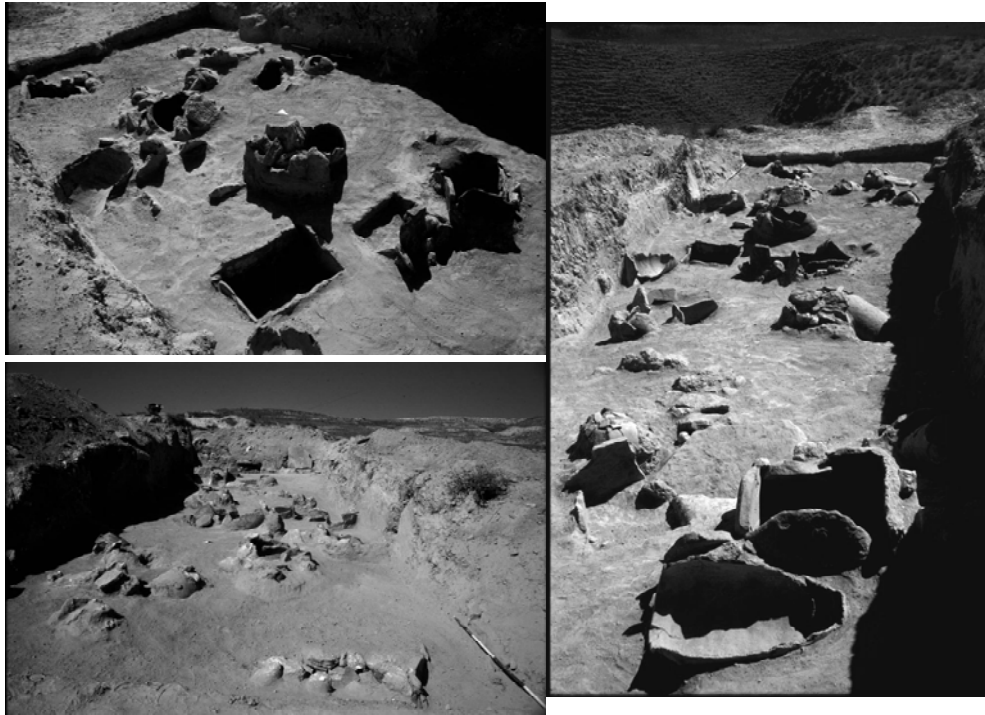
- Barber 1991 E. Barber, *Prehistoric Textiles The Development of Cloth in The Neolithic and Bronze Age* (1991)
- Barnett 1975 R. D. Barnett, "Phrygia ant The Peoples of Anatolia in The Iron Age", içinde: I. E. S. Edwards – C. J. Gadd – N. G. L. Hammond – E. Sollberger (derl.), *The Cambridge Ancient History* (1975) Vol. III, P 2. 417-442
- Bellinger 1962 L. Bellinger, "Textiles from Gordion", *The Bulletin of the Needle and Bobbin Club* 46, 1962, 5-33
- Bilgi 1994 Ö. Bilgi, "İkiztepe Kazılarının 1992 Dönemi Sonuçları", *KST* 15.1, 1994 235-244
- Bilgi 2001 Ö. Bilgi, *Protobistorik Çağ'da Orta Karadeniz Bölgesi Madencileri Hind- Avrupa'lıların Anavatanı Sorununa Yeni Bir Yaklaşım / Protobistoric Age Metalurgists of the Central Black Sea Region a New Perspective on the Question of the Indo-Europeans' Orginal Homeland* (2001)
- Büken 2003 R. Büken, "Çatalhöyük Tekstilleri ve Teknik Analizleri" *TAD* 3, 2003, 79-86
- Duru 1996 R. Duru, *Kuruçay Höyük II: 1978-1988 Kazılarının Sonuçları Geç Kalkolitik ve İlk Tunç Çağı Yerleşmeleri* (1996)
- Gültekin 2005 A. E. Gültekin, "Çorum-Ortaköy Şapınuva Arkeolojik Alanından Ele Geçen Tekstil Örneği Analizi", *V. Uluslararası Hititoloji Kongresi Bildirileri, Çorum 02-08 Eylül 2002* (2005) 431-443
- Hogart ve diğ. 1952 D. G. Hogart – R. Campbell Thompson – C. Leonard Woolley, *Carchemish, Report on the Excavations at Jerablus on Behalf of the British Museum, Part III, The Excavations in the Inner Town and The Hittite Inscriptions* (1952)
- Kendall 1937 A. I. Kendall, "Chalcolithic Textile Fragments", *The Alishar Hüyük Seasons of 1930-32, Part III, The University of Chicago Oriental Institute Publications XXX* (1937) 334-335
- Koşay 1938 H. Z. Koşay, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Alaca Höyük Hafriyatı, 1936 daki Çalışmalara ve Keşiflere ait İlk Rapor* (1938)
- Kökten ve diğ. 1945 K. Kökten – N. Özgüç – T. Özgüç, "1940 ve 1941 Yılında Türk Tarih Kurumu Adına Yapılan Samsun Bölgesi Kazıları Hakkında İlk Kısa Rapor", *Belleten*, C.IX, S. 35 (1945) 361- 400
- Mellaart 2003 J. Mellaart, *Çatalhöyük Anadolu'da bir Neolitik Kent* (2003), Çev. G. B. Yazıcıoğlu
- Özdoğan 1999 A. Özdoğan, "Çayönü", içinde: M. Özdoğan – N. Başgelen (derl.), *Neolithic in Turkey: The Cradle of Civilization New Discoveries* (1999) 35-63
- Özgüç 1968 N. Özgüç, "Acemhöyük Kazıları", *Anadolu* 10, 1968, 1-28

- Sipahi–Yıldırım 2000 T. Sipahi – T. Yıldırım, “1998 Yılı Çorum Bölgesi Yüzey Araştırmaları”, *AST* 17.2, 2000, 31-34
- A. Süel 1998 A. Süel, “Ortaköy-Şapinuwa: Bir Hitit Merkezi”, *TÜBA-AR* 1, 1998, 37-61
- M. Süel 1998 M. Süel, “Ortaköy-Şapinuwa Hitit Şehri”, *III. Uluslararası Hititoloji Kongresi Bildirileri*, Çorum 16-22 Eylül 1996 (1998) 559-572
- Yıldırım 2005 T. Yıldırım, “Resuloğlu İlk Tunç Çağ Mezarlık Kazısı”, *TÜBA-AR* 8, 2005, 172-174
- Yıldırım 2006 T. Yıldırım, “An Early Bronze Age Cemetery at Resuloğlu, Near Uğurludağ, Çorum. A preliminary Report of The Archaeological Work Carried Out Between Years 2003-2005”, *Anatolia Antiqua XIV*, 2006, 1-14
- Yıldırım – Ediz 2005 T. Yıldırım – İ. Ediz, “2003 Yılı Resuloğlu Mezarlık Kazısı”, *KST* 26.2, 2005, 193-202
- Yıldırım – Ediz 2006 T. Yıldırım – İ. Ediz, “2004 Yılı Resuloğlu Mezarlık Kazısı”, *KST* 27.2, 2006, 57-64

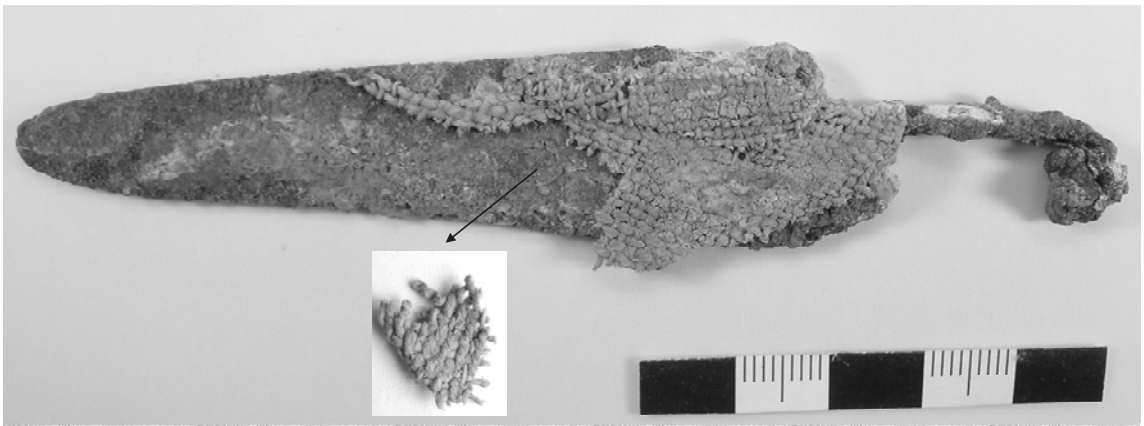
Harita 1

Resim 1

Resim 2

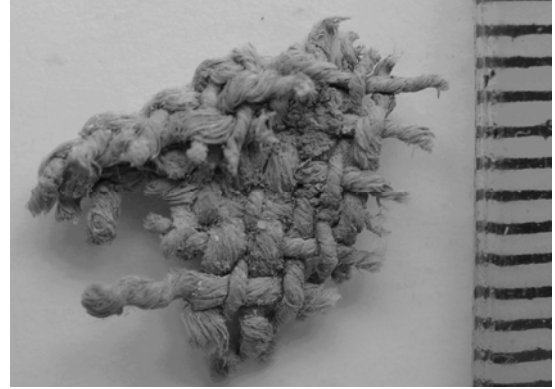
Resim 3

Resim 4

Resim 5

Resim 6